

Evaluatie van de aansluiting bij SILA in de bisdommen Haarlem en Rotterdam

Memorandum 322

September 2001

Dr. L.G.M. Spruit

KASKI
beleidsonderzoek
naar godsdienst en levensbeschouwing

Toernooiveld 5
Postbus 6656
6503 GD Nijmegen

tel. 024 -3653531
fax 024 - 3653485
www.kaski.kun.nl
info@kaski.kun.nl

Inhoud

0	Samenvatting	5	
1	Inleiding	7	
2	Resultaten van de GBA-helpdesk	9	
3	Resultaten van de correcties bij de gemeenten	11	
4	Verhuizingen naar leeftijd	13	
5	Verhuizingen naar andere bisdommen	15	
6	Het onderhoud van de bestanden	17	
7	Schatting van resultaten voorgezette aansluiting bij SILA		19
8	Conclusies	21	
	Literatuurverwijzingen	23	
	Bijlage	25	

0 Samenvatting

Inleiding (1)

Het zijn voorlopige resultaten want zij veranderen elke dag doordat steeds meer parochies zich aansluiten bij SILA. In Haarlem is per 28-07-2001 circa 75% en in Rotterdam 79% van de parochies bij SILA aangesloten. De parochies van Utrecht, Breda en Groningen volgen.

Stand van zaken van het aansluitingsproces (2)

De parochies hebben van 466.731 resp. 539.244 parochianen gegevens aangeleverd, soms ook oude gegevens. In de identificatie-ronde bij de GBA-helpdesk bleek ruim 90% van de aangeboden personen te traceren. Via de gemeenten zijn de gegevens verder gecorrigeerd.

Correcties in de bestanden (3)

Correctie bij de gemeenten leverde het volgende op:

- Zeer veel fouten betroffen de namen van de persoon zelf of de partner en de burgerlijke staat.
- Circa 10% van de oorspronkelijke parochiebestanden betrof personen die op een fout adres genoteerd stonden (binnen de parochie verhuisd),
- 20% woonde niet meer in de parochie (vertrokken) en
- 2% was overleden.

Na correctie van de bestanden (Haarlem 429.582 en Rotterdam 491.847 parochianen) bleek

- 15% van de parochianen nieuw te zijn (nieuw-ingekomen).
- Een onbekend aantal nieuw-ingekomen parochianen ontbreekt nog; zij zijn afkomstig van (nog) niet bij SILA aangesloten parochies.

Verhuizing en leeftijd (4)

- De gecorrigeerde parochiebestanden zijn sterk vergrijsd vergeleken met de Nederlandse bevolking: 35% van de parochianen is jonger dan 35 jaar, bij de bevolking is dat 48%.
- De verhuisde parochianen zijn vooral de jonge parochianen (ca. 70% van de verhuizers is jonger dan 46 jaar).
- In beide bisdommen zouden de parochies zonder de aansluiting bij SILA 30% van hun parochianen jonger dan 46 jaar zijn kwijtgeraakt en 16% van de parochianen van 46 jaar en ouder. Die percentages zouden de komende jaren verder opgelopen zijn zonder SILA.

Naar andere bisdommen (5)

Van de vertrokken parochianen (Hlm 83.363 en Rdam 107.066) bleek ruim 71% naar parochies in het eigen bisdom te zijn verhuisd, ruim 10% naar het buitenland of vertrokken met onbekende bestemming.

De overige circa 19% is naar parochies in andere bisdommen verhuisd.

- In elk bisdom is 70% of meer van deze nieuw-ingekomen parochianen jonger dan 46 jaar. Als de parochies in de andere bisdommen geen melding krijgen van de verhuizingen zullen hun bestanden in hoog tempo (verder) verouderen.
- Hetzelfde geldt voor de parochies in Haarlem en Rotterdam: hun bestanden verouderen meer dan nodig is indien zij geen informatie krijgen over verhuizingen uit parochies die zich niet bij de SILA aansluiten.

Onderhoud van de bestanden (6)

Van de parochianen in de gecorrigeerde bestanden zal 90% voortaan automatisch onderhouden worden met gemeentelijke mutaties die via de SILA verstrekt worden. Dat percentage zal groter worden als parochies van andere bisdommen aansluiten.

Schattingen van resultaten in andere bisdommen (7)

Door toepassing van de verhoudingen die in Haarlem en Rotterdam zijn aangetroffen, is het mogelijk de effecten van aansluiting bij SILA in andere bisdommen globaal te schatten. De absolute cijfers geven een beeld van wat aansluiting pastoraal gezien voor parochies kan betekenen: hoeveel mensen zijn overleden, niet te benaderen door interne verhuizing, ten onrechte in het bestand gebleven na vertrek en niet te benaderen vanwege onbekendheid na vestiging.

Conclusies (8)

- Het rendement van SILA is groot als de aantallen correcties in de bestanden afgezet worden tegen de krimpsituatie waarin de katholieke kerk in Nederland zich bevindt. De daling van het aantal katholieken (doordat minder kinderen gedoopt worden en door het falen van de kerkelijke initiatie) gaat op zich al hard. Door de correcties met behulp van SILA zijn tientallen procenten meer parochianen nog te benaderen.
- De voornaamste conclusie is dat met behulp van SILA een *up-to-date* administratie mogelijk is waarmee voldaan kan worden aan een noodzakelijke randvoorwaarde voor kwalitatief goede informatie ter ondersteuning van het pastoraal beleid.
- Sociaal-psychologisch, financieel en pastoraal gezien zijn de correcties die met behulp van SILA worden doorgevoerd van groot belang. Sociaal-psychologisch: vrijwilligers willen geen onnodig werk doen, mensen willen correct benaderd worden. Financieel: een derde van de parochianen jonger dan 46 jaar wordt weer benaderbaar voor Kerkbalans. Pastoraal: de kerk het zich niet kan permitteren om eenderde van haar jongere leden kwijt te raken in een sluipend proces van administratieve vervuiling dat elk jaar cumuleert.
- De ledenregistratie kan, nadat de correcties met behulp van SILA doorgevoerd zijn, weer een belangrijk pastoraal instrument worden.
- Ten slotte wordt aangegeven dat het gerapporteerde voor verantwoordelijken voor het pastoraal beleid aanleiding kan geven nader kennis te nemen van de mogelijkheden van SILA.

1 Inleiding

Deze notitie betreft de voorlopige gezamenlijke resultaten van de aansluiting van de parochies van de bisdommen Haarlem en Rotterdam bij de SILA op de peildatum 28 juli 2001. De resultaten zijn voorlopig. Zij veranderen elke dag

- doordat het aansluitingsproces van de parochies van beide bisdommen bij de SILA voortgaat,
- doordat aansluiting van parochies van andere bisdommen effecten heeft op de resultaten van de bisdommen Haarlem en Rotterdam (en andersom),
- doordat correcties van parochies naar aanleiding van vragen van SILA nieuwe gegevens opleveren en
- doordat de aangesloten parochies periodiek de onderhoudsmutaties te verwerken krijgen.

De gerapporteerde gegevens betreffen de aangesloten parochies op 28 juli 2001. Op de peildatum zijn in het bisdom Haarlem 138 van de 185 parochies aangesloten bij de SILA (74,6%) en in het bisdom Rotterdam 150 van de 189 parochies (79,4%). Bij de bisdommen Utrecht, Breda en binnenkort ook Groningen gaat de aansluiting van start. Ook als bisdommen de parochies niet laten aansluiten bij SILA heeft dat effect op de resultaten van Haarlem en Rotterdam.

De notitie is als volgt ingedeeld:

- Eerst geven wij aan van hoeveel personen de gegevens aan SILA zijn aangeleverd, hoeveel van hen ter identificatie aangeboden zijn bij de GBA-helptdesk en hoeveel er gevonden zijn (paragraaf 2).
- De met behulp van gemeentelijke gegevens gecorrigeerde bestanden zijn vergeleken met de aangeleverde parochiebestanden. Uit deze vergelijking kan opgemaakt worden wat in het algemeen het resultaat is van de aansluiting bij SILA (paragraaf 3).
- Een nadere specificatie naar leeftijd laat zien tot welke fouten in de parochiebestanden niet doorgegeven verhuizingen leiden (paragraaf 4).
- Daarna wordt bezien hoeveel parochianen van de bisdommen Haarlem en Rotterdam van de verschillende leeftijdsgroepen naar de diverse bisdommen zijn verhuisd (paragraaf 5).
- Bij hoeveel parochianen is inmiddels een zogenaamde SILA-stip geplaatst ten behoeve van het onderhoud van hun gegevens (paragraaf 6)?
- Welke resultaten zijn absoluut gezien te verwachten indien andere bisdommen zich bij SILA aansluiten (paragraaf 7)?
- Ten slotte wordt in de conclusies het beleidsmatig belang van aansluiting bij SILA onderstreept (paragraaf 8).

Geprobeerd is de tekst zo leesbaar mogelijk te houden. De gegevens van beide bisdommen zijn samen gerapporteerd, het aantal tabellen is daardoor beperkt. De pastorale relevantie van een en ander wordt duidelijker zichtbaar door de gegevens naar leeftijd te bezien.

De notitie is door het KASKI samengesteld op verzoek de projectcommissie die de aansluiting bij SILA in de betreffende bisdommen aanstuurt.

2 Resultaten van de GBA-helpdesk

De parochiebestanden zijn door de parochies zo compleet mogelijk aangeleverd aan SILA. Ook gegevens van parochianen die bij 'schooning' ooit uit het bestand waren verwijderd, zijn zo mogelijk weer ingevoerd. Dat levert een verschil op van de statistiekcijfers met wat is aangeleverd aan SILA.

Tabel 1 - Omvang parochiebestanden, extra invoer en aan SILA aangeleverd aantal parochianen

	Haarlem & Rotterdam
Parochianen conform kerkelijke statistiek	936.433
Extra aantal parochianen uit oude bestanden	78.968
absoluut	8,4
in procenten	-/- 9.426
Totaal netto aangeleverd aan SILA	1.005.975

In Haarlem is 3,9% extra ingevoerd ten opzichte van het aantal volgens de statistiek, in Rotterdam 12,7%. Ongeveer 1% bleek dubbel te zijn opgegeven.

Om technische redenen konden niet alle gegevens van de parochianen, die aan SILA zijn aangeleverd, aan de GBA-helpdesk worden aangeboden. De identificatie-ronde bij de helpdesk had het volgende resultaat.

Tabel 2 - Aantal parochianen aangeboden aan de GBA-helpdesk en aantal geïdentificeerde parochianen

	Haarlem & Rotterdam
Aan GBA-helpdesk aangeboden parochianen	983.883
Geïdentificeerde parochianen	
absoluut	900.865
in procenten	91,6

Ruim 91% van de parochianen kon via de GBA-helpdesk geïdentificeerd worden, dat wil zeggen van hen is bekend wie zij zijn en in welke gemeente hun gegevens geregistreerd staan (woongemeente).

3 Resultaten van de correcties bij de gemeenten

Na de actie bij de GBA-helpdesk zijn de gegevens van de (geïdentificeerde en niet-geïdentificeerde) parochianen ter correctie (afstemming) aangeboden aan de gemeenten waar zij geregistreerd staan.

- De gegevens van een zeer kleine groep parochianen hoefden niet gecorrigeerd te worden: van slechts 1,6% van de parochianen waren de gegevens correct in de bestanden opgenomen.
- Bij 75,9% van de parochianen zijn de gegevens gemuteerd.
- Van de parochianen in de aangeleverde bestanden bleek 22,6% ten onrechte in het bestand voor te komen.
- In de gecorrigeerde bestanden bleek voorsnog 15,5% van de parochianen voorheen onbekend te zijn geweest. Dat aandeel wordt groter naarmate er meer parochies (ook van andere bisdommen) bij SILA aansluiten.

Tabel 3 - Correcties aangebracht in de parochiebestanden

Haarlem & Rotterdam	
0 Aantal ongewijzigde parochianen	15.814
1 Aantal parochianen met mutaties (soorten mutaties)	763.039
- eigen naam	696.359
- naam partner	217.613
- burgerlijke staat	73.122
- ander adres in parochie	106.667
- overige	136.220
2 Aantal parochianen ten onrechte in bestand, na correctie vervallen (redenen van vervallen)	227.122
- overleden	23.262
- verhuisd naar buiten de parochie	190.429
- afgemeld en andere redenen	13.431
3 Aantal nieuw opgenomen parochianen (redenen van opname)	142.576
- vestiging in parochie	109.456
- voorkeur elders ¹	20.541
- overige	12.579
- Oorspronkelijke parochiebestanden, aangeleverd aan SILA, zie tabel 1 (0+1+2)	1.005.975
- Gecorrigeerde parochiebestanden (0+1+3)	921.429

¹ Parochianen die in een andere parochie staan ingeschreven, maar daar niet woonachtig zijn.

- ad 1 (De parochianen met mutaties) Het aantal parochianen bij wie mutaties in de eigen naam hebben plaatsgevonden, is zo groot omdat nu vaak volledige namen zijn opgenomen in plaats van alleen voorletters. Bij 29% van de gemuteerde parochianen was de naam van de partner niet correct. Bij ongeveer 10% klopte de burgerlijke staat niet meer. Circa 10% van de parochianen in de oorspronkelijke parochiebestanden stonden op verkeerde adressen

genoteerd vanwege verhuizing binnen de parochie, zodat deze parochianen in de praktijk onvindbaar waren.

- ad 2 (De vervallen parochianen) Ruim 2% van de oorspronkelijke bestanden blijkt overleden te zijn. Ongeveer 20% van de oorspronkelijke bestanden blijkt verhuisd te zijn naar een adres buiten de parochie.
- ad 3 (De nieuwe parochianen) Ten slotte blijken er ook vestigingen in de parochie te hebben plaatsgevonden en er zijn parochianen gevonden die onbekend waren. Deze komen te voorschijn omdat zij uit andere bij SILA aangesloten parochies vertrokken zijn of daarin als voorkeurslid geregistreerd staan. Door vestiging in de parochie wordt circa 57% van het vertrek gecompenseerd. Dit zijn evenwel nog lang niet alle vestigingen, want uit niet bij SILA aangesloten parochies van andere bisdommen is niet bekend wie en hoeveel er naar de aangesloten parochies in Haarlem en Rotterdam verhuisd zijn. Bovendien zijn nog niet alle parochies in Haarlem en Rotterdam aangesloten.

De gevolgen van het niet meer verkrijgen van mutaties van gemeentewege sinds oktober 1994 zijn niet gering. Het verschil tussen de oorspronkelijke bestanden en de gecorrigeerde bestanden is 8,4% in de twee bisdommen samen. Dit percentage wordt lager naarmate meer parochies zich bij SILA aansluiten. De kwaliteit van de parochiebestanden was gering, gezien de enorme hoeveelheid correcties (foute gegevens, onbereikbaarheid en onbekendheid van parochianen).

4 Verhuizingen naar leeftijd

Het effect van verhuizingen op de kwaliteit van de bestanden is erg groot.

- In de oorspronkelijke, niet-gecorrigeerde bestanden blijkt 30% van de parochianen op foute adressen te hebben gestaan (10% intern verhuisd en 20% naar buiten de parochie).
- Bovendien blijkt in de gecorrigeerde bestanden ongeveer 15% nieuwe, voorheen onbekende parochianen voor te komen.
- In de gecorrigeerde bestanden ontbreekt nog een onbekend aantal nieuwe parochianen dat afkomstig is van (nog) niet bij SILA aangesloten parochies.

Wie zijn de parochianen van wie het adres fout of onbekend was? De leeftijdsverdeling van de verhuisde parochianen geeft nader inzicht.

Vooraf geven wij de leeftijdsverdeling van de gecorrigeerde parochiebestanden (zie tabel 3) en vergelijken deze met de leeftijdsverdeling van de Nederlandse bevolking (berekend op basis van CBS-gegevens).

Tabel 4 – *Leeftijdsverdeling van de gecorrigeerde parochiebestanden van Haarlem & Rotterdam en de leeftijdsverdeling van de Nederlandse bevolking*

Leeftijd	Haarlem & Rotterdam	Nederland
0-18 jaar	15,1	23,2
19-25 jaar	7,1	8,8
26-35 jaar	13,0	15,7
36-45 jaar	18,1	15,8
46-55 jaar	17,1	14,0
56-65 jaar	12,6	9,7
66-75 jaar	9,8	7,4
76 jaar en ouder	7,6	5,4
totaal (N=100%)	921.429	15.863.900

De jongste groep 0-18 jaar heeft in de parochiebestanden gemiddeld een aandeel van 15,1%. In de Nederlandse bevolking is het aandeel van die groep 23,2%. De 0-35 jarigen in de parochiebestanden van beide bisdommen samen beslaan 35,2 %, terwijl in de Nederlandse bevolking deze leeftijdsgroep 47,7% omvat, een verschil van 12,5 procentpunt. Vergeleken met de Nederlandse bevolking is de katholieke populatie van de parochies in Haarlem en Rotterdam sterk vergrijsd.

Wat is nu het effect van de verhuizingen van parochianen voor de verschillende leeftijdsgroepen?

Meer dan de helft van de verhuisde parochianen in de bisdommen Haarlem en Rotterdam behoort tot de leeftijdsgroep van 26-45 jaar. Als ook de twee jongste leeftijdsgroepen meegeteld worden, blijkt 69% van de verhuisde parochianen jonger dan 46 jaar te zijn.

Van de binnen de parochie verhuisde parochianen is	63% jonger dan 46 jaar.
Van de vertrokken parochianen is	69% jonger dan 46 jaar.
Van de nieuw ingekomen parochianen is zelfs	74% jonger dan 46 jaar.

Tabel 5 – Leeftijdsverdeling van verhuisde parochianen in de bisdommen Haarlem & Rotterdam, in %

	totaal	intern	vertrokken	ingekomen
0-18 jaar	8,1	10,5	7,1	7,5
19-25 jaar	10,1	8,6	9,8	12,0
26-35 jaar	27,5	23,6	27,5	31,3
36-45 jaar	23,3	20,2	25,0	23,2
46-55 jaar	13,4	13,4	13,8	12,6
56-65 jaar	7,3	8,5	7,2	6,3
66-76 jaar	4,8	6,8	4,4	3,6
76 jaar en ouder	5,7	8,4	5,3	3,6
N (=100%)	406.552	106.667	190.429	109.456

De foute en onbekende – nu gecorrigeerde – adressen (van intern verhuisde en nieuw-ingekomen parochianen) in de parochiebestanden blijken vooral de adressen van jongere parochianen te zijn. In de beide bisdommen samen waren de adressen van 148.000 feitelijk in de parochies woonachtige ‘jongeren dan 46 jaar’ fout of onbekend. Dat betreft 30% van de parochianen jonger dan 46 jaar. Zonder SILA zouden de aangesloten parochies in beide bisdommen bijna eenderde van een vitale groep in de parochie, namelijk de jongere parochianen, kwijt zijn. Van de parochianen van 46 jaar en ouder zouden zij er ruim 68.000 kwijt zijn (16% van die leeftijdsgroep).

Het boven (tabel 4) geconstateerde verschil in leeftijdsopbouw tussen de parochianen in de gecorrigeerde bestanden en de Nederlandse bevolking zal geringer worden naarmate meer parochies zich aansluiten bij SILA.

5 Verhuizing naar andere bisdommen

Hierna worden de kolom 'vertrokken' uit tabel 5 nader uitgesplitst naar bestemming: naar welke bisdommen zijn de parochianen van de bisdommen Haarlem en Rotterdam in de diverse leeftijdsgroepen vertrokken?

Uit tabel I in de bijlage is af te lezen hoeveel parochianen per leeftijdsgroep vertrokken zijn uit de parochies in Haarlem en Rotterdam en naar welk bisdom zij gegaan zijn.

Van de 190.429 vertrokken parochianen zijn er 64.334 (34%) naar een parochie verhuisd in het bisdom Haarlem en 80.500 (42%) naar een parochie in het bisdom Rotterdam. De meesten (92 à 95%) daarvan zijn afkomstig uit parochies in het eigen bisdom, de overigen zijn afkomstig uit het buur-bisdom Rotterdam dan wel Haarlem. In totaal 144.834 parochianen zijn vertrokken naar parochies in Haarlem of Rotterdam. Er is een opmerkelijk verschil met het aantal ingekomen parochianen (tabel 5) dat 109.456 bedraagt. Het verschil van 35.378 is voor een deel te verklaren uit het gegeven dat nog niet alle parochies zijn aangesloten en voor een deel uit de stand van zaken van het aansluitingsproces (burgerlijke gemeenten die de bestanden nog niet gecorrigeerd hebben). Het aantal vertrokkenen naar parochies in de aangesloten bisdommen behoort uiteindelijk gelijk te zijn aan het aantal nieuw ingekomen parochianen in de gecorrigeerde bestanden..

Vervolgens zijn er 20.474 parochianen (11%) naar het buitenland of met onbekende bestemming vertrokken. Indien het vertrek naar het buitenland na 1995 heeft plaatsgevonden¹, worden de betrokkenen bij terugkeer in Nederland alsnog als nieuw ingekomen bij de betreffende parochie aangemeld.

De na 'elders' meest voorkomende bestemming is een parochie in het aartsbisdom Utrecht (10.882, 6%), gevolgd door parochies in 's-Hertogenbosch (5.003, 3%), Groningen (3.641, 2%), Breda (3.503, 2%) en tenslotte Roermond (2.092 1%).

Bij alle bestemmingen (behalve 'elders') is 70% of meer van degenen die er zich vestigen jonger dan 46 jaar. Dat wil zeggen dat in de parochies waar de vertrokkenen uit de twee westelijke bisdommen terechtkomen de nieuw-ingekomen parochianen uit de Randstad een zelfde leeftijdsopbouw laten zien als de nieuwe parochianen in de bisdommen Haarlem en Rotterdam (tabel 5, kolom 'ingekomen'). Voor Haarlem en Rotterdam geldt dat door het onbekend blijven van nieuw-ingekomen parochianen de voor de parochie bekende en bereikbare groep parochianen snel veroudert. Dit geldt – gezien de leeftijd van degenen die zich er vestigen – evenzeer voor de andere bisdommen. Zo zijn bijvoorbeeld in de bisdommen Den Bosch en Roermond 5.002 respectievelijk 2.092 nieuwe parochianen uit het westen binnengekomen. Van hen is 76% respectievelijk 75% jonger dan 46 jaar.

¹ In dat geval hebben betrokkenen een A(dministratie)-nummer en kunnen derhalve getraceerd worden.

6 Het onderhoud van de bestanden

- **Onderhoud in Haarlem en Rotterdam**

Hetgeen in de paragrafen 2-5 gerapporteerd wordt, betreft de reparatie van de parochiebestanden in Haarlem en Rotterdam, die nodig was vanwege de sinds 1994 ontstane vervuiling van de bestanden. Indien echter de nu gecorrigeerde bestanden niet onderhouden worden met nieuwe correcte mutaties, zal de vervuiling binnen de kortste keren weer aanzienlijk zijn.

Door gebruik te maken van de mogelijkheden die de GBA-wet² biedt, kan het onderhoud van de bestanden verzekerd worden. Daartoe dient in de gemeente waar parochianen woonachtig zijn een zo genaamde SILA-stip in de persoonsrecords van de parochianen opgenomen te worden. Deze 'stip' geeft aan: begin- en einddatum van huwelijk of geregistreerd partnerschap, naamswijziging, verhuizing en overlijden van deze persoon dienen automatisch aan de SILA doorgegeven te worden. SILA op haar beurt geeft de mutaties door aan de parochies die ze in de bestanden verwerken.

Voorwaarde voor onderhoud is dat een SILA-stip geplaatst is. Bij hoeveel van de parochianen die in de gecorrigeerde parochiebestanden zijn opgenomen is het inmiddels mogelijk geweest een SILA-stip te plaatsen?

Tabel 6 - *Voorlopig aantal parochianen in de gecorrigeerde parochiebestanden van wie de gegevens automatisch onderhoud worden (aantal met SILA-stip)*

	Haarlem & Rotterdam
Totaal aantal parochianen	921.429
- met SILA-stip bij de gemeente	
absoluut	833.183
in procenten	90,4

Op de peildatum is bij ruim 90% van de parochianen in de gecorrigeerde bestanden een SILA-stip bij de burgerlijke gemeente geplaatst. Voor deze parochianen is het automatisch onderhoud van de gegevens verzekerd. Het betreft een voorlopig aantal omdat in een later stadium van het aansluitingsproces bij het grootste deel van de overblijvende 10% alsnog een SILA-stip geplaatst zal kunnen worden. De oorzaak dat nog niet alle parochianen een SILA-stip bij de gemeente hebben komt weer door de stand van zaken van het aansluitingsproces (burgerlijke gemeenten die de bestanden nog niet gecorrigeerd hebben, onder andere door technische problemen bij de gemeenten).

- **Onderhoud van gegevens van parochianen uit andere bisdommen**

Een apart probleem vormen de gegevens van parochianen uit bisdommen waarvan de parochies niet bij SILA zijn aangesloten. Er zijn via de reparatie van de bestanden in Haarlem en Rotterdam thans van 25.121 parochianen uit andere bisdommen gegevens bekend. Deze gegevens veranderen voortdurend, de betrokkenen verhuizen en overlijden immers. Hoewel hun parochies (nog) niet aangesloten zijn, wordt op de gegevens van deze parochianen uit andere bisdommen wel onderhoud

² De wet op de Gemeenschappelijke Basis Administratie waarin SILA als reguliere afnemer van gemeentelijke mutaties erkend wordt.

gepleegd. Indien dit niet zou gebeuren, zou bij een latere aansluiting van de parochie onnodige extra kosten moeten worden gemaakt. Dit is een economisch verstandig beleid indien de betrokken parochies zich alsnog aansluiten. In de parochies van de bisdommen Utrecht, Breda en Groningen is aansluiting bij SILA gaande. De kosten van het gegevensonderhoud zullen te zijner tijd verrekend kunnen worden.

Van de betrokken parochianen uit andere bisdommen zijn er echter ook 7.094 (28%) van parochies uit de bisdommen 's-Hertogenbosch en Roermond. Indien de gegevens van deze parochianen muteren bij verhuizing of overlijden wordt dat momenteel bijgehouden in de SILA-bestanden. Dat is echter een maatregel van tijdelijke aard in afwachting van besluitvorming over aansluiting bij SILA in de betrokken bisdommen. Opgemerkt moet worden dat dit probleem groter zal worden naarmate meer parochies uit Utrecht, Breda en Groningen zich zullen aansluiten. Ook uit deze bisdommen zijn er (jonge) parochianen naar parochies in de twee zuidelijke bisdommen verhuisd, en verwacht mag worden – gezien de grotere geografische nabijheid – uit Utrecht en Breda naar verhouding meer dan uit Haarlem en Rotterdam. Het bestand van parochianen uit 's-Hertogenbosch en Roermond dat bij SILA in onderhoud is, zal alleen maar groeien in de komende periode.

Wanneer de einddatum bereikt is waarop geen gebruik meer kan worden gemaakt van de GBA-helpdesk (eind 2002) en deze bisdommen alsdan besloten hebben niet tot aansluiting te zullen overgaan, is het de vraag of deze gegevens dan bewaard kunnen blijven.

7 Schattingen van resultaten voortgezette aansluiting bij SILA

Men mag op grond van de cijfers van de kerkelijke statistiek veronderstellen dat de vervuiling van de parochiebestanden in de bisdommen wisselend van aard is. De verhoudingen zullen per bisdom enigszins verschillend liggen, afhankelijk van het gevoerde diocesane en parochiële beleid inzake de ledenadministratie en afhankelijk van de bereidheid van de gemeentelijke overheid om mutaties te blijven aanleveren. Toch kan een doorrekenen van de verhoudingen die voor Haarlem en Rotterdam blijken te gelden een redelijk betrouwbaar beeld opleveren van wat aansluiting bij SILA in andere bisdommen zal betekenen. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat evenals in Haarlem en Rotterdam circa 90% van de parochianen bij de aansluiting betrokken is. Tabel 7 bevat de belangrijkste correcties in de parochiebestanden per bisdom die naar schatting gepleegd moeten worden.

Tabel 7 – Schatting van correcties in andere bisdommen op basis van gegevens in Haarlem en Rotterdam

	Utrecht	Breda	Groningen	Den Bosch	Roermond
Overleden	14.000	8.000	2.000	24.000	18.000
Vertrokken uit parochies	134.000	80.000	18.000	230.000	174.000
Verhuisd binnen parochies	70.000	42.000	10.000	121.000	92.000

Deze absolute aantallen geven beter dan percentages weer wat aansluiting bij SILA pastoraal gezien voor de parochies kan betekenen. Ook als een (forse) marge van 10% in acht wordt genomen, zijn de aantallen aanzienlijk.

Er is in tabel 7 geen schatting opgenomen inzake de nieuw-ingekomen parochianen. Immers, de gegevens van Haarlem en Rotterdam zijn in dit opzicht zeker te laag doordat de andere vijf bisdommen niet zijn aangesloten en van daar afkomstige nieuw-ingekomen parochianen ontbreken. Indien een of meer bisdommen zich niet bij SILA aansluiten zal dit voor parochies in de andere bisdommen betekenen dat zij een (onbekend) aantal nieuw-ingekomen parochianen niet kunnen benaderen.

8 Conclusies

Het rendement van SILA is groot als de aantallen correcties in de bestanden afgezet worden tegen de ontwikkeling van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland (Schepens, Spruit, 2001). Er is volgens de kerkelijke statistiek een daling gaande van het aantal katholieken in Nederland (in 2000 5,06 miljoen) en van het aandeel katholieken op de bevolking (in 2000 circa 32%). In steekproefonderzoek komt men uit op 21% katholieken in 1997 (SCP) en op 18% in 1999 (CBS).

Deze ontwikkeling voltrekt zich als een maatschappelijk proces waarop de kerken zelf vooralsnog weinig of geen invloed blijken te hebben: dat geldt ook voor de ontwikkeling van de pastorale vraag van de gelovigen (sterke afname van de kerkelijke participatie). De deels autonome (sterke inkrimping van het personeelsbestand), deels beleidsmatige aanpassing van het pastorale aanbod van de kant van de kerk (schaalaanpassing van de pastorale structuren en van de infrastructuur) gaat met de nodige inhoudelijke en organisatorische vragen gepaard.

De centrale vraag is natuurlijk: hoe met deze ontwikkelingen om te gaan? Degenen die pastorale verantwoordelijkheid dragen zijn geneigd vooral te denken in termen van inhoudelijke keuzen die ter zake gemaakt moeten worden. Zo bijvoorbeeld is de pastoraal assertieve strategie – ‘de sprakeloosheid te lijf’ – te verstaan die door de hulpbisschop van Utrecht, mgr.dr. G. de Korte, naar aanleiding van het statistisch trendrapport van het KASKI over de afgelopen veertig jaar onlangs bepleit werd (1-2-1, nr 12, 2001).

Als normatieve organisatie is de pastoraal-inhoudelijke strategie voor de kerk uiteraard van primair belang. Immers, het doel van de parochie is zorg te hebben voor de parochianen. Hoe kan dat echter als de parochianen onbekend zijn? Met andere woorden, het scheppen van organisatorische randvoorwaarden is, zeker in een moderne samenleving, noodzakelijk.

Een voorbeeld daarvan is het geheel van financiële arrangementen die de continuïteit voor de kerkelijke organisatie verzekeren, maar ook een administratieve opzet die de nodige, kwalitatief goede informatie kan garanderen ter ondersteuning van het pastoraal beleid. De dienstverlening die SILA blijkens deze rapportage in de voorwaardenscheppende sfeer kan bieden, past daar naadloos in.

Indien na aansluiting bij SILA geen gebruik gemaakt zou worden van de gunstige voorwaarden die daarmee geschapen zijn, zouden de gemaakte kosten en de investeringen in moeite en tijd van vele vrijwilligers voor niets zijn geweest. Met andere woorden, de aansluiting bij SILA vraagt in dringend om een pastoraal-inhoudelijke strategie. Als 30% van de parochianen jonger dan 46 jaar weer bereikbaar geworden is door de reparatie van de bestanden, blijft dat een louter administratief gebeuren indien er geen pastorale consequenties uit getrokken worden. Wat doen parochies daar pastoraal mee? Worden de eigen vragen van deze ‘parochianen op afstand’ onderkend, wordt daarvoor een aanbod ontwikkeld, wil de parochie breder kijken dan alleen de thans betrokken en bekende doelgroep (Bernts 2001)?

De correcties van de parochiebestanden die met behulp van SILA doorgevoerd worden en het onderhoud van de bestanden, zijn in diverse opzichten van belang: sociaal-psychologisch, financieel en pastoraal-inhoudelijk.

Enkele voorbeelden verduidelijken deze stelling:

- Voor vrijwilligers van wie het uitvoeren van veel parochietaken afhankelijk is, zijn er weinig zaken die meer demotiveren dan het moeten doen van onnodige werkzaamheden. Niet correcte adressen, verkeerde namen en ander administratief wrakhout leiden tot overbodig werk, bij mensen die de post behandelen, maar ook bij lopers voor de Aktie

- Kerkbalans en niet in het minst bij degenen die benaderd worden: parochianen, of de mensen die geen parochiaan zijn maar op een oud parochieadres wonen.
- Financieel kunnen onnodige porten door verkeerde adressering een flinke post belopen. Interessanter echter is dat eenderde van de jongere parochianen (< 46 jaar) via de correcties bekend raakt bij de parochie en benaderbaar voor de Actie Kerkbalans.
 - Pastoraal-inhoudelijk kan een benadering vanuit correcte achtergrondinformatie van belang zijn bij gewijzigde burgerlijke staat en bij overlijden. Onnodige irritatie wordt vermeden, professioneel gedrag wordt mogelijk gemaakt.
Het duidelijkst komt de winst van SILA naar voren in de verhoudingsgewijs grote aantallen jongeren dan 46 jaar die bekend en benaderbaar worden voor de parochie. Waar de kerkelijke organisatie zich in een krimpsituatie bevindt met alle rouwgevoelens die daar bij horen, zal elke verjonging ertoe bijdragen dat vrijwilligers en pastores met meer enthousiasme aan de toekomst kunnen werken. Een missionaire kerk kan het zich niet permitteren om eenderde van haar jongere leden kwijt te raken in een sluipend proces van administratieve vervuiling dat elk jaar cumuleert. Dat vraagt na de bestandsreparatie echter wel om pastoraal beleid. Alleen met SILA zal de parochie het niet redden.

Alles bij elkaar lijkt de aansluiting van de parochies in Haarlem en Rotterdam bij SILA een belangrijke randvoorwaarde voor een toekomstgericht pastoraal beleid. Opvallend was het enthousiasme waarmee het proces van aansluiting begroet is door de vrijwilligers in de parochies en de motivatie waarmee men er aan gewerkt heeft. In dit verband lijkt het van belang pastores meer te motiveren en te interesseren voor de ledenregistratie als pastoraal instrument. Voor de pastores en anderen met beleidsverantwoordelijkheid in de katholieke kerk geeft deze rapportage – zo nodig – wellicht aanleiding tot nadere kennisname van de mogelijkheden van SILA.

Literatuurverwijzingen

Bernts, T. (2001), *Naar een levendige parochiegemeenschap in Zeist. Een kwalitatief onderzoek onder 'parochianen op afstand'*. Rapport nr. 481, KASKI, Nijmegen

Schepens, Th, L. Spruit (2001), *De Rooms-Katholieke Kerk in Nederland 1960-1998. Een statistisch trendrapport*, Memorandum nr. 317, KASKI, Nijmegen

Mgr. De Korte: *'We moeten de sprakeloosheid te lijf'* (2001), in: 1-2-1, 29, nr. 12, 3-4.

Bijlage

Tabel I – Vertrokken parochianen uit de bisdommen Haarlem & Rotterdam naar leeftijdsgroep en bestemming absoluut en in %

Bisdom →	Haarlem	Rotterdam	Utrecht	Breda	Groningen	Den Bosch	Roermond	Elders ¹	Totaal
Leeftijd ↓									
0-18 jaar	3.411	6.915	791	304	313	419	179	1.091	13.423
in %	5,3	8,6	7,3	8,7	8,6	8,4	8,6	5,3	7,1
19-25 jaar	6.413	8.471	1.446	269	607	490	259	690	18.645
in %	10,0	10,5	13,3	7,7	16,7	9,8	12,4	3,4	9,8
26-35 jaar	19.589	22.692	3.066	867	696	1.471	543	3.484	52.408
in %	30,5	28,2	28,2	24,8	19,1	29,4	26,0	17,0	27,5
36-45 jaar	17.239	18.946	2.927	973	921	1.408	581	4.625	47.620
in %	26,8	23,5	26,9	27,8	25,3	28,1	27,8	22,6	25,0
46-55 jaar	8.758	11.421	1.397	494	524	592	262	2.805	26.253
in %	13,6	14,2	12,8	14,1	14,4	11,8	12,5	13,7	13,8
56-65 jaar	4.284	5.808	538	339	358	298	132	1.793	13.650
in %	6,7	7,2	5,9	9,7	9,8	6,0	6,3	8,8	7,2
66-75 jaar	2.340	3.469	374	159	162	182	85	1.523	8.294
in %	3,6	4,3	3,4	4,5	4,5	3,6	4,1	7,4	4,4
76 jaar en ouder	2.300	2.778	243	98	60	143	51	4.463	10.136
in %	3,6	3,5	2,2	2,8	1,7	2,9	2,4	21,8	5,3
N(=100%)	64.334	80.500	10.882	3.503	3.641	5.003	2.092	20.474	190.429

¹ Elders= betreft vertrokken parochianen naar buitenland en naar onbekende bestemming